

prof. dr hab. Bernadeta Niesporek-Szamburska
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Recenzja

**dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego doktor Beaty Udzik
w związku z postępowaniem o nadanie jej stopnia doktora habilitowanego wszczętym
na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu**

1. Sylwetka naukowa Habilitantki

Dr Beata Udzik jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, związanym z tą uczelnią od czasu studiów. Zanim przejdę do oceny ilościowo-jakościowej dorobku Habilitantki, spróbuję przybliżyć Jej sylwetkę.

Pani Doktor jest absolwentką Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza: w 1993 roku otrzymała dyplom z wyróżnieniem magistra filologii polskiej na podstawie pracy pt. *Elementy retoryczne w składni współczesnych przemówień sejmowych* napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Zdzisławy Krążyńskiej. Nieco wcześniej, w 1992 roku, rozpoczęła pracę jako nauczyciel języka polskiego w Liceum Ogólnokształcącym w Jarocinie, w 2001 roku została tam nauczycielem – doradcą metodycznym. Po dekadzie pracy w zawodzie nauczyciela polonisty wkroczyła na ścieżkę działalności naukowej, wiążąc się ze swą Alma Mater ponownie. Ważny etap w rozwoju naukowym pani Beaty Udzik przypada na 2005 rok. Wówczas na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej UAM na podstawie rozprawy pt. *Charakterystyka składni prac pisemnych uczniów szkoły średniej*, przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Zdzisławy Krążyńskiej, nadano Jej stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa. Awans naukowy zaowocował zatrudnieniem (w październiku 2005 r.) w Zakładzie Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego – najpierw w charakterze wykładowcy, następnie – starszego wykładowcy, a od 2010 roku do dziś – adiunkta. Z kolei poprawiona, zmieniona wersja dysertacji poświęconej sprawności językowej uczniów w zakresie składni (mechanizmom błędów składniowych) została opublikowana w 2009 roku (pt. *Myśleć i pisać. Mechanizmy błędów składniowych w pracach pisemnych uczniów*). W pracy naukowej pani Doktor wykorzystuje doświadczenia nauczyciela polonisty, egzaminatora i eksperta pomiaru dydaktycznego, kierując zainteresowania badawcze ku problemom nauczania języka polskiego:

zajmuje się diagnozą edukacyjną, ocenianiem sprawności językowej uczniów, dyskursem edukacyjnym, a także badaniami interdyscyplinarnymi.

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Podstawą wniosku dr Beaty Udzik o wszczęcie postępowania habilitacyjnego jest osiągnięcie naukowe w postaci opublikowanej w 2019 roku monografii pt. *Rozważ i uzasadnij. Struktury argumentacyjne w rozprawkach maturalnych na poziomie podstawowym* (Poznańskie Studia Polonistyczne, Poznań 2019, ss. 358). Książce stanowiącej rozprawę habilitacyjną należy się uwaga szczególna, jest ona bowiem swoistą sumę wieloletnich badań oraz przemyśleń zarówno teoretycznych, jak i zorientowanych na praktykę dydaktyczną. Monografia odznacza się też jako tekst o charakterze naukowym, dobrze świadcząc o kompetencjach Habilitantki jako badaczki zjawisk szerszych niż tylko językoznawcze, a jednocześnie o jej sprawności pisarskiej. Tytuł rozprawy w pełni odpowiada jej treści. Zwraca uwagę swą dwuczłonowością: pierwsza część tytułu charakteryzuje sposób formułowania maturalnych zadań argumentacyjnych, i ma, jak pisze Autorka: „charakter impresywny [...], eksponuje także kluczowe [...] elementy dojrzałego oglądu świata: poddanie go refleksji i wyrażanie własnych opinii na jego temat” (s. 9). Druga część dookreśla przedmiot badań („struktury argumentacyjne w rozprawkach maturalnych”), ale też położeniem akcentu na główny temat analizy eksponuje naukowy charakter publikacji.

2.1. Aktualność problematyki badawczej, związek z kierunkami i programami badań naukowych

Monografia wpisuje się we współczesny nurt lingwistyki stosowanej – ściślej: w aspekt lingwodydaktyczny tego nurtu. Przedmiotem refleksji staje się w niej struktura argumentacyjna ujęta ponadgatunkowo, jednak osadzona w materii zaczerpniętej z rozprawek maturalnych, metodologicznie zakotwiczona w rozbudowanym tle teoretycznym odnoszonym do ustaleń lingwistyki tekstu, stylistyki, genologii, semantyki językoznawczej, retoryki, a także do – edukacji polonistycznej i ewaluacji.

Należy podkreślić, że badania w zakresie dydaktyki języka – sfokusowane na struktury argumentacyjne – stanowią stałą charakterystykę językoznawstwa stosowanego w jego aspekcie lingwodydaktycznym. To nurt zauważalny i rozwijany wraz z powstawaniem nowych teorii i koncepcji edukacyjnych, także pojawieniem się potrzeb wywoływanych przez niestabilne i dynamiczne sytuacje komunikacyjne. Na nowe badania i diagnozy z tego zakresu istnieje więc stałe zapotrzebowanie w środowiskach językoznawców i dydaktyków języka, a

także nauczycieli. Autorka słusznie też pisze w rozdziale 2. o konieczności koncentrowania się na podmiocie nauczania i wypracowania przez niego w procesie konstruktywnego nauczania i uczenia się „umiejętności skutecznego posługiwania się językiem pisany w sytuacji, gdy gatunki ulegają ewolucji i wzajemnemu przenikaniu” oraz sprawności funkcjonalnego korzystania z całego „uniwersum środków językowych” podczas wyrażania refleksyjnego i krytycznego stosunku do rzeczywistości. Podjętą w monografii problematykę należy uznać za aktualną i potrzebną.

2.2. Znajomość literatury przedmiotu, wykorzystanie źródeł teoretycznych

Problematyka badawcza ma w monografii Beaty Udzik charakter wieloaspektowy: proces tworzenia tekstu w języku polskim jest rozpatrywany z uwzględnieniem badań wielu nurtów językoznawstwa i innych dyscyplin, jako że badania nad argumentowaniem mają charakter interdyscyplinarny (por. *Manifest Polskiej Szkoły Argumentacji – The Polish School of Argumentation, A Manifesto*, 2014). Autorka dysponuje wysoką i to zróżnicowaną kompetencją lingwistyczną, sięga do literatury naukowej z językoznawstwa (tekstologii, semantyki językoznawczej, składni, retoryki), a także do ustaleń filozofów, neurobiologów, pedagogów czy psychologów. Decydując się na metodologiczną syntezę nurtów, dyscyplin i przynależnych im narzędzi, p. dr Beata Udzik łączy je z narzędziami stosowanymi tradycyjnie w dydaktyce polonistycznej. Posiłkuje się przy tym bogatą literaturą przedmiotu, bazując jednak głównie na źródłach polskich lub na nielicznych źródłach obcych przełożonych na język polski, co wydaje się zrozumiałe przy pisaniu pracy z zakresu edukacji polonistycznej. Oczywiście, drobiazgowy odbiorca monografii mógłby wskazać jeszcze inne źródła z prośbą o dołączenie do bogatego wykazu (np. opracowania Katarzyny Budzyńskiej (2010), Jerzego Pogonowskiego (2011) lub innych badaczy PSA czy publikacji obcych (np. C. Reeda, D. Waltona, F. Macagno, 2008: *Argumentation Schemes*, New York) na temat struktur i schematów argumentacyjnych), nie są to jednak w odniesieniu do badań z zakresu lingwodydaktyki źródła pierwotne, ale publikacje o wartości kontekstowej. Uznaję, że reprezentacja źródeł teoretycznych, które służyły Habilitantce do uzyskania naukowej głębi w analizie materiału empirycznego, jest wysoce satysfakcjonująca.

2.3. Źródła empiryczne

Badania prowadzone przez panią Doktor zostały zrealizowane na materiale 357 prac maturalnych napisanych w latach 2014/2015 oraz 2017/2018 przez uczniów z 99 szkół: główny korpus tekstów poddanych badaniom jakościowym stanowiło 257 prac (z 2015 roku), próba

porównawcza – 100 prac napisanych na poziomie podstawowym (z 2018 roku). To obszerny materiał, który wyselekcjonowano na podstawie skali staninowej – odpowiednio zaprojektowany, reprezentatywny wobec populacji maturzystów (po 2015 roku), jednorodny (pod względem socjologiczno-dydaktycznym) oraz heterogeniczny (w zakresie korpusu głównego i próby porównawczej).

Materiał ten został poddany analizie jakościowej uwzględniającej problemy zaprezentowane w pytaniach badawczych (odnoszonych do sposobu budowania przez maturzystów toku argumentacyjnego), a refleksje nad przebadaną materią empiryczną posłużyły do sformułowania wniosków pozwalających na budowanie koncepcji edukacyjnych.

2.4. Analiza lingwistyczna, zastosowanie metod i sposób eksponowania wniosków badawczych

„*Rozważ i uzasadnij*”. *Struktury argumentacyjne...* – opracowanie przedstawione w formie monografii składa się z dwóch części: teoretycznej i praktycznej, obejmujących siedem rozdziałów poprzedzonych wstępem i zamkniętych w rozdziale ósmym – wniosków, postulatów i perspektyw. Dopełniają je, zgodne z konwencją książki naukowej, bogate zestawienie literatury, ułatwiający lekturę indeks osobowy, aneks oraz streszczenie w języku angielskim. Wywód konstytuują komponenty teoretyczno-erudycyjne, opisowo-erudycyjne oraz komponent analityczny, odnoszący się do zgromadzonego materiału badawczego. Rozdziały zostały wewnętrznie podzielone, zgodnie z prezentowaną problematyką. Za drobny mankament w sferze struktury należy uznać brak dobrze wyodrębnionych, syntetycznych podsumowań, które zamykałyby rozważania (zwłaszcza te o charakterze analitycznym).

Przedmiotem zainteresowania Habilitantki stała się kompetencja tekstotwórcza maturzystów w zakresie tworzenia prac pisemnych o charakterze argumentacyjnym. Nowatorstwo analitycznego spojrzenia na zagadnienie polega na wyborze koncepcji prezentacji problemu. Argumentacyjność Autorka widzi bowiem jako ponadgatunkową makrostrukturę tekstową, uzasadniając perspektywę tak zaplanowanych badań szerokim kontekstem teoretycznym, w którym można znaleźć odniesienia do tekstologii (w ujęciu Jerzego Bartmińskiego i Stanisławy Niebrzegowskiej-Bartmińskiej), lingwistyki tekstu (klasyków lingwistyki tekstu Roberta-Alaina de Beaugrande’a i Wolfganga Dresslera, Anny Duszak, Aleksandra Wilkonia, Urszuli Żydek-Bednarczuk), stylistyki, semantyki językoznawczej i składni (prac Renaty Grzegorzycowej), lingwistyki edukacyjnej (w ujęciu Teodozji Rittel) czy retoryki, ale także do całego spektrum analiz ujmujących stan badań nad umiejętnościami tekstotwórczymi uczniów.

To interesujące teoretyczne „wprowadzenie” nie zamyka optyki autorskiego patrzenia na wypowiedzi argumentacyjne. W kolejnym rozdziale (pt. *Gatunki z perspektywy lingwistyki tekstu, edukacji polonistycznej i ewaluacji (egzaminu)*) Habilitantka obszernie zarysowuje ujęcie problemu z perspektywy genologicznej, a właściwą część badawczą poprzedza także charakterystyką modelu gatunkowego rozprawki – znaczącą dla postępowania analitycznego. Na tej podstawie Autorka ustala tropy badawcze, czyni też założenie, że „że uczniowska wypowiedź argumentacyjna to tekst złożony, który z perspektywy makropoziomu może się zbliżać bardziej do tekstów rozważająco-komentujących lub perswazyjnych, a z perspektywy genologicznej może zawierać elementy streszczenia, sprawozdania, opowiadania, opisu” (s. 163). Należy podkreślić, że do tak zakreślonych zadań dr Beata Udziak jest przygotowana erudycyjnie i jako badaczka. Na głębię jej analiz wskazują w tej części również: merytoryczna interpretacja dokumentów oświatowych, m.in. zapisów podstaw programowych oraz standardów wymagań pod kątem funkcjonowania w nich (a potem w tzw. nowej maturze) kategorii genologicznych (1999, 2008); przegląd sposobu formułowania (w latach 2005-2014) zadań maturalnych; zestawienie i analiza tematów z lat 2012-2018, sposób profilowania rozprawki w samej koncepcji egzaminu maturalnego z języka polskiego (od 2015 roku) i w kryteriach oceniania. Całość została zilustrowana tabelarycznymi zestawieniami ułatwiającymi odbiór.

Trzeba też podkreślić, że w części badawczej monografii Beata Udziak daje się poznać jako badaczka sięgająca po nowoczesną naukową metodologię, bowiem analizę rozprawek pod kątem sposobów funkcjonowania w nich struktur argumentacyjnych oparła na wypracowanych na gruncie genologii lingwistycznej propozycjach Marii Wojtak, odnoszących się do czterech aspektów analizy genologicznej tekstu: strukturalnego, pragmatycznego, poznawczego i stylistycznego. W analizie leksyki i składni uczniowskich wypowiedzi wykorzystywała z kolei aparaturę pojęciową stosowaną w pracach Renaty Grzegorzycowej z zakresu semantyki językoznawczej i składni oraz najnowsze opracowanie wieloautorskie dotyczące odmian stylistycznych współczesnej polszczyzny. Wśród instrumentów pragmatycznej analizy tekstu (prezentacji intencji nadawcy i jego wizerunku, kreowania w tekście obrazu odbiorcy, łączącej ich sytuacji komunikacyjnej) znalazły się narzędzia retoryczne stosowane we współczesnych ujęciach dyscypliny.

Ogólnie zastosowane metody badań, ustalony porządek postępowania analitycznego, jak i weryfikację założeń oglądu badawczego zebranych prac oceniam bardzo wysoko. Za wyjątkowe w sensie poznawczym należy uznać zwłaszcza te jej fragmenty, które odnoszą się do najobszerniej potraktowanego aspektu strukturalnego rozprawek maturalnych: analizy ramy

tekstu (zdań inicjalnych i sygnałów końca), wyodrębnienia typów akapitów jako elementów struktury. Procedura badawcza tego zakresu w najszerszym stopniu uwzględnia podjęte przez Autorkę założenia.

Stosując wymienione metody i uporządkowany model badawczy, Habilitantka zrealizowała w pełni cele badań: przeanalizowała wyodrębniony korpus tekstów uczniowskich (egzaminacyjnych realizacji wypowiedzi argumentacyjnych – rozprawek). W rezultacie opracowanie wyczerpująco odpowiada na główne pytanie, w jaki sposób struktury argumentacyjne funkcjonują w pracach egzaminacyjnych maturzystów zdających maturę z języka polskiego na poziomie podstawowym. To celna diagnoza zwracająca uwagę na konieczność kształcenia kompetencji tekstotwórczej, w tym: kompetencji argumentacyjnej uczniów, ale także otwarcie perspektywy na dalsze badania prowadzące do ustanowienia pełnego lingwistycznego wsparcia szkolnej dydaktyki polonistycznej. Oceniana monografia rzuca też nowe światło na uwarunkowania, które prowadzą do zmiany paradygmatu kształcenia kompetencji argumentacyjnej.

2.5. Wkład Autorki w rozwój językoznawstwa

Podsumowując powyższe uwagi, należy stwierdzić, że zgłoszona do oceny monografia pt. *Rozważ i uzasadnij. Struktury argumentacyjne w rozprawkach maturalnych na poziomie podstawowym* stanowi istotny wkład w lingwodydaktyczny nurt językoznawstwa.

Praca jest znaczącym osiągnięciem naukowym Autorki, a przemawia za tym kilka względów:

- jest to rozprawa bogata tak pod względem materiałowych analiz, jak i teoretycznych rozważań na temat funkcjonowania struktur argumentacyjnych w rozprawkach maturalnych;
- jest to studium nowatorskie, łączące dobrze najnowsze koncepcje językoznawcze, lingwodydaktyczne – z nowoczesnymi metodami badań; wyniki badań stanowią interesujące wnioski dla językoznawców, dydaktyków i nauczycieli polonistów;
- zastosowane różne metody badawcze pozwalają na przybliżenie różnych aspektów argumentacyjności jako struktury wypowiedzi i typu myślenia;
- przejrzystość kompozycyjna wywodu i jego staranny język odpowiadają zawartości, zapewniając właściwy odbiór tekstu;
- recenzowana monografia dostarcza bogatą bibliografię, dotyczącą badanego zakresu i wszystkich innych aspektów badań przeprowadzonych przez Habilitantkę.

3. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych oraz współpracy międzynarodowej Habilitantki

Najogólniej można powiedzieć, że Pani Doktor, z wykształcenia polonistka językoznawczyni – od początku swej kariery naukowej łączy zainteresowania lingwistyczne – z dydaktycznymi.

Dorobek publikacyjny dr Beaty Udzik jest dość rozbudowany: obejmuje 3 książki (w tym jedną o charakterze popularyzatorskim), 25 artykułów w monografiach (w tym: 8 – współautorskich), 3 artykuły w czasopismach, 3 rozdziały w monografiach zbiorowych i 17 artykułów w czasopismach o charakterze dydaktycznym. Daty publikowanych przez Habilitantkę prac dowodzą, że jej rozwój naukowy od czasu podjęcia pracy naukowej, postępował w tempie równomiernym, a teksty odznaczają się dobrym poziomem naukowym i poprawnością metodologiczną.

Lektura tego zbioru dostarcza informacji o przedmiocie zainteresowań Habilitantki oraz o sposobie ich realizacji na drodze badań naukowych. Dorobek obejmuje kilka polonistycznych obszarów badawczych, przy czym najważniejszą domeną jej badań stały się od początku pracy naukowej problemy edukacji – w tym dydaktyka języka polskiego. Wyraźnie sprecyzowany przedmiot zainteresowań obejmuje kilka zagadnień szczegółowych, którym Habilitantka poświęciła opracowania i rozważania owocujące refleksją teoretyczną, dającą się przełożyć na praktykę szkolną, nauczycielską, praktykę egzaminatora i ewaluatora. Z tej trudnej, łączącej kilka dyscyplin dziedziny, p. Beata Udzik opublikowała najwięcej opracowań. Wśród zagadnień podejmowanych często i konsekwentnie należy wymienić zwłaszcza takie, jak:

- diagnozowanie i ewaluacja umiejętności polonistycznych uczniów (kompetencji językowych, komunikacyjnych i tekstotwórczych);
- ocenianie sprawności językowo-stylistycznej uczniów;
- problemy rozumienia słów i definiowania wartości;
- reklama w odbiorze młodzieży;
- badania dyskursu edukacyjnego o charakterze instytucjonalnym;
- badania interdyscyplinarne: poszukiwanie miejsc wspólnych przedmiotów humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych w edukacji szkolnej (czytania ze zrozumieniem na lekcjach języka polskiego i fizyki oraz na egzaminach).

Zainteresowania naukowe Habilitantka rozwijała stopniowo, pogłębiając je i precyzując. Ich punkt wyjścia w okresie „przeddoktorskim” stanowiły: opracowanie niezwiązane z lingwodydaktyką (np. opracowanie 1995 roku: *Konstrukcje paralelne w składni współczesnych*

przemówień sejmowych). Jednak wtedy też powstała publikacja metodyczna stanowiąca propozycję polonistyczną dla nauczycieli. W kolejnych latach ukazywały się opracowania o nachyleniu edukacyjnym – interdyscyplinarne, opracowane współautorsko i kilka samodzielnych rozpraw skierowanych do zwłaszcza do polonistów (były drukowane w sprofilowanych polonistycznych czasopismach dla nauczycieli). Pięć z nich pani Doktor poświęciła diagnostyce edukacyjnej dotyczącej odbioru tekstu literackiego i tworzenia wypowiedzi w związku z nim, czytania ze zrozumieniem, tworzenia wypowiedzi w różnych gatunkach, np. rozprawki, opowiadania, streszczenia na poziomie gimnazjum i liceum. Zatem diagnoza edukacyjna w wykonaniu Habilitantki rejestruje stan i wyjaśnia kontekst osiągnięć uczniów w zakresie sprawności językowych i komunikacyjnych.

Analizując aktywność publikacyjną pani Doktor, należy wspomnieć o umiejętnościach integrowania dyscyplin, metodologii i ujęć, traktowania zjawisk z międzydyscyplinarnej perspektywy, obecnych już na początku działalności naukowej. Praca w zespole złożonym z polonistów i fizyków zaowocowała pięcioma interesującymi dla środowiska edukatorów tekstami zespälającymi idee dydaktyczne, a także książką pomocniczą dla nauczycieli języka polskiego i fizyki: prezentującą konstruktywistyczne koncepcje nauczania oraz włączającą w krąg działań dydaktycznych pracę z tekstem literackim i popularnonaukowym. Badania i propozycje dydaktyczne dotyczyły czytania ze zrozumieniem na lekcjach języka polskiego i fizyki oraz na egzaminach, a także oceniania. Teksty, opublikowane w monografiach zbiorowych oraz przedrukowane w czasopiśmie „Edukacja. Studia. Badania. Innowacje”, IBE, zostały zauważone przez środowisko dydaktyków i nauczycieli, a książka pt. *Czytaj i myśl. Zderzenia literatury z fizyką*. Kielce 2007 otrzymała nagrodę główną 23. Krajowych Targów Książki Edukacyjnej EDUKACJA XXI w 2008 roku w kategorii **książki pomocnicze dla nauczycieli**. Mam jednak w odniesieniu do opracowań recenzencką wątpliwość, czy w zamiarze działań łączących dwie odległe dyscypliny nie gubi się literacka specyfika tekstów polonistycznych?

Wśród publikacji wyróżniają się te stanowiące niejako rekapitulację wcześniejszych badań poświęconych problemom szczegółowym. Należy tutaj wymienić przede wszystkim książki – ostatnią (zgłoszoną jako osiągnięcie), a także monografię pt. *Mysleć i pisać. Mechanizmy błędów składniowych w pracach pisemnych uczniów*, Kalisz 2009, powstałą na podstawie dysertacji doktorskiej Habilitantki, zmienioną i rozbudowaną. W monografii, pisanej pod mocnym wpływem szkolnych doświadczeń polonistycznych, Autorka dokonuje opisu i analizy tych zjawisk syntaktycznych, które sprawiają, że wypowiedź ucznia staje się nieudana, niepełna, niekomunikatywna czy błędna. Można w tej książce dostrzec refleksje z

monografii najnowszej: troskę o język ucznia w dłuższej wypowiedzi – rozdział 2. poświęcono próbie zdefiniowania rozprawki jako szkolnej formy wypowiedzi (mającej charakter zadania rozumowanego i problemowego, zwłaszcza w ujęciu maturalnym). To rozprawka stanowi bowiem źródło materiału językowego poddanego analizie. Widać też dbałość o staranność i rzetelność prowadzonych badań, gdy Autorka wybiera jako metodę opisu najnowsze (w latach 90.) ujęcia i modele składniowego opisu polszczyzny (na pierwszym miejscu stawia opis strukturalny i linearny, a w dalszym planie semantyczny, dopełnia metodę analizy opisem w kategoriach składni tradycyjnej).

Podsumowując uwagi na temat warsztatu naukowego Habilitantki, chciałabym podkreślić jego zalety:

- gruntowną wiedzę językoznawczą połączoną z jej funkcjonalnym wykorzystaniem;
- dobrą orientację w problematyce lingwistyki, lingwodydaktyki oraz edukacji;
- solidną znajomość należącą do różnych dyscyplin literatury przedmiotowej;
- umiejętność łączenia wielu perspektyw badawczych dobrze służącą wiarygodności wniosków;
- umiejętność organizacji i uporządkowanego przedstawienia badań oraz wniosków.

Z dorobku pani dr Beaty Udzik korzystają językoznawcy i dydaktycy (w formie tzw. cytacji, uwzględnienia w zestawieniach literatury przedmiotowej), a także – co ważne w przypadku badań językoznawczych i dydaktycznych – nauczyciele poloniści. Habilitantka umie bowiem znaleźć aktualne problemy, nurtujące szersze grono badaczy i praktyków, i niebanalnie je opracować.

Dość bogato przedstawia się „geografia” publikacyjna Habilitantki – to, poza licznymi publikacjami z UAM w Poznaniu, wydania z wielu innych polskich ośrodków naukowych (m.in. w Gdańsku, Lublinie, Opolu, Łomży, Krakowie, Katowicach, Kaliszu, Łodzi, Wrocławiu, Kielcach).

Na koniec zwrócę uwagę na kolejny komponent świadczący o naukowej pozycji dr Beaty Udzik w środowisku: aktywny udział w życiu naukowym, przejawiający się w czynnym uczestnictwie w licznych ogólnopolskich kongresach, konferencjach, sympozjach i warsztatach (udział w 27 konferencjach z referatem, w tym – w 20 z referatami, w 17 – poza macierzystym ośrodkiem dydaktycznym).

4. Ocena w zakresie dorobku organizacyjnego, dydaktycznego oraz popularyzatorskiego Habilitantki

Pani Beata Udzik wykazała się sporą aktywnością jako organizator nauki i dydaktyki w swej uczelni: jest członkiem Wydziałowego Zespołu ds. Oceniania Jakości Kształcenia (jako przewodnicząca grupy ds. metod kształcenia i oceny prawidłowości doboru metod kształcenia oraz oceniania do efektów kształcenia). W latach 2012-2014 była koordynatorem przedmiotów pedagogiczno-metodycznych w systemie USOS oraz członkiem Komisji ds. studencko-dydaktycznych, także współautorką wniosku kierowanego do Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w konkursie nr POWR.03.01.00-IP.08-00-PKN/18 na „Programy kształcenia nauczycieli” (wniosek skierowany do realizacji). Prowadziła szereg działań związanych z modernizacją programów i przedmiotów uczelnianych. Obecnie pani Doktor jest członkiem zespołu merytoryczno-koordynacyjnego w projekcie „Profesjonalizm – personalizacja – praktyka” – programu kształcenia studentów specjalności nauczycielskiej na kierunku filologia polska” (w ramach POWER 2014-2020 (PO WER).

Z kolei pracę dydaktyczną zaczynała jako nauczyciel polonista (w 1992 roku), pracuje także (od 2001 roku) jako doradca metodyczny, prowadzi warsztaty i kursy doskonalenia zawodowego. Jako pracownik naukowo-dydaktyczny p. Doktor wypromowała 8 prac licencjackich dotyczących kształcenia językowego w szkole. Obecnie prowadzi zajęcia na studiach licencjackich i magisterskich z dziewięciu przedmiotów kierunkowych i specjalnościowych (m.in. z metodyki nauczania języka polskiego; podstaw dydaktyki polonistycznej; planowania dydaktycznego i ewaluacji). Od 2005 roku jest też członkiem komitetu okręgowego Olimpiady Literatury i Języka Polskiego w Poznaniu. Pełni funkcję promotora pomocniczego doktoratu nt. dydaktyki polonistycznej wobec rozwijania twórczych postaw uczniów. Już wcześniej doktorat, w którym również pełniła funkcję promotora pomocniczego, został pomyślnie sfinalizowany (2018 roku, uzyskany dyplom z wyróżnieniem). Pełniła i pełni funkcję opiekuna studenckich staży zawodowych oraz praktyk studenckich.

Docenić należy także działania popularyzujące naukę dr Beaty Udzik. Występuje ona z licznymi wykładami i popularnonaukowymi odczytami (kilkanaście wykładów lub serii wykładów), dzieląc się wiedzą z nauczycielami, bibliotekarzami, studentami, uczniami szkół z różnych miast Wielkopolski i samego Poznania.

Z kolei jako ekspert w 2017 i 2018 roku pełniła funkcję arbitra w zakresie egzaminu maturalnego do rozpatrywania odwołań, a także funkcję recenzenta merytorycznego Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w ramach projektu „Rozwój systemu egzaminów zewnętrznych - Budowa banku zadań” w latach 2012-2015, a w latach 2007-2009 została powołana przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej na członka zespołu badawczego

przedmiotowego – język polski w projekcie „Budowa banków zadań”. Opiniowała również materiały dydaktyczne Spichlerza Polskiego Rocka w Jarocinie.

Tak bogata aktywność Habilitantki została dostrzeżona i nagrodzona: w 2013 roku dr Beata Udzik została wyróżniona Medalem Komisji Edukacji Narodowej, w 2018 roku została „Wielkopolskim Nauczycielem Roku”, w tym samym roku otrzymała tytuł honorowy Profesora Oświaty, przyznany przez Ministra Edukacji Narodowej.

5. Konkluzja końcowa

Całość dorobku naukowego Habilitantki wyraźnie poświadcza, że wyrasta on przede wszystkim z zainteresowania zagadnieniami językoznawczymi w powiązaniu z dydaktyką polonistyczną. Ocenianą rozprawę pani dr Beaty Udzik, *Rozważ i uzasadnij. Struktury argumentacyjne w rozprawkach maturalnych na poziomie podstawowym*, należy uznać za udaną i wartościową monografię naukową. Jej wskazane zalety, podobnie jak dorobek naukowy, wystarczająco reprezentowany, oceniam wysoko. Autorka wykazuje się też aktywnością naukową, dydaktyczną, a także stosownym zaangażowaniem organizacyjnym w liczne prace swego wydziału, prace związane z kształceniem studentów, a ponadto współpracuje intensywnie ze środowiskiem edukacyjnym.

Reasumując powyższe uwagi i oceny, stwierdzam, że dr Beata Udzik spełnia wymogi stawiane w art. 16 ust. 1 *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (z dn. 14 marca 2003 r.) w brzmieniu ustalonym *Ustawą* z dn. 3 czerwca 2016 r. (Dz.U. 2016, poz. 882) oraz w *Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego* z dn. 1 września 2011 r. Zgłoszone przez dr Udzik osiągnięcie naukowe uznaję za znaczący wkład w rozwój językoznawstwa, sama Habilitantka wykazuje się wystarczającą aktywnością naukową. Wobec powyższego jako recenzent **wnioskuję o nadanie dr Beacie Udzik stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.**

Bernadeta Miesporek-Szamburska